ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އަށް ... ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު

ބިލަށް ޖުމްލަކޮށް ހުށަހަޅާ އިސްލާހުތައް:

1. މި ބިލުގައި ހިރާސްތު މީހާ ހިމާޔަތް ކުރުމުގެ ގޮތުން ހިރާސްތުގައި ހިމާޔަތްކުރުމުގެ އަމުރަށް އެދުމާއި އެކަމާ ގުޅޭ ބައެއް އިޖުރާއަތުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހިރާސްތު މީހުންގެ ގޮތުގައި އެ ބިލުގައިވާ މަފްހޫމް އެނގޭ ފަރާތްތަކާއި އެ ޢަމަލުގެ ނުވަތަ އެ އަނިޔާއެއްގެ ޝަކުވާއަކާއި ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަށް ހިމާޔަތް ހިމެނިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ. ދުނިޔޭގެ ޝާހިދުންނާއި ބެހޭ ގޮތުން ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސް އޮފީސް އޮން ޑްރަގްސް އެންޑް ކްރައިމް (ޔޫ.އެން.އޯ.ޑީ.ސީ) އިން ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ގުޑް ޕްރެކްޓިސަސް ފޯ ދަ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮފް ވިޓްނަސަސް އިން ކްރިމިނަލް ޕްރޮސީޑިންގްސް އިންވޮލްވިންގ އޯގަނައިޒްޑް ކްރައިމްގައި ހިމާޔަތުން މައިގަނޑު ތިން ބައިކަށް ބަހާލެވިފައިވާކަމުގައި ކުރުގެ ސަލާމަތާއި ފުރުޞަތުތަކާ ދޭ ޕޮލިސް އެއްބައި ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ކުޑަކުދިންނާއި އަންހެނުންނާއި އަދި އުމުރުން ދުވަސްވީ ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަ ބޭނުންތަކެއް ބެލެހެއްޓުމުގައި އެފަރާތްތަކަށް ކުރާ އަނިޔާ ރިޕޯޓްކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތަކުގައި ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން، ކުޑަކުދިންނާއި އަންހެނުން އަދި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ކުރާ އަނިޔާތަކުގެ ހިރާސްތުތަކުގައި ދިމާވާ ހުރަސްތަކަށް ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި އެ ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަ ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ތަފްސީލީ އިޖުރާއަތުތަކާއިކަ ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ވަކި ޤާނޫނެއް ނިޒާމެއް ތަޢާރަފްކުރުމުގެ ބޭނުންތެރިކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

2. ރާއްޖޭގައި ފުރަތަމަ ދިރިހުރި، ރާއްޖެއަށް އެންބެރި އައުމާއި، ރާއްޖޭގައި ހުރުމާއި ރާއްޖޭގެ އެކިބަޔަކަށް ދަތުރުފަތުރުކުރުން އެކުލެވޭ މިނިވަންކަމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 41 ވަނަ މާއްދާއިން ކަށަވަރު ކުރައްވައިދެވިފައިވާ ޙައްޤެއް ކަމުގައިވާ ނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގައި އެ މީހަކު ކުށެއްކުރިކަން، އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކުގެ ޝައްކެއްނެތި، ޝަރީޢަތުގައި ސާބިތުކުރެވެންދެން ނަމަ އެ މީހަކީ ކުށެއް ނެތް މީހަކު ކަމުގައި ބެލުމުގެ ޙައްޤު

ވިޔަފާރިފަރާތުން، ބަންދުން ދޫކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ޕްރޮސީޖަރު ހިފެހެއްޓުމަށް ކާޑުން ކުރާ އަމަލުތަކުގައި އެންމެ ދިގުވެގެން އަމަލު ނުރައްކާން މުއްދަތު ބާރުއަޅުއްވަމުން ހުރަހަކަށެވެ.

3. ދިއުމާގެ އެއްބަސްވުންތަކާއި ނުވަތަ ދިއުމާލާ އެއްބަސްވުންތައް އެކުލަވާލުމަށް ކުރާ މަސައްކަތްތަކާއި ވީ މިންވަރަކަށް ނ ކުރުމުގެ ސިޔާސަތުތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ ބަސް ހުރިހާއެއް އެކުލަވާލާ އެއްބަސްވުންތަކާ ގުޅުމަށް ޖަމާލު އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމުގައި ބޭނުންތެރިކަމެއްކަމުގައި ފާހަގަކުރަމެވެ. އ.ނ.ގެ ޖެނެރަލް އެސެމްބްލީއިން 29 ނޮވެމްބަރު 1985 ގައި ނިންމި ކުޑަ ސިޔާސަތަކުރާ ފަރާތްތަކަށް އިންސާފު އަސާސީ އުސޫލުތައް ދިއުމާލާކުރުމާއި ބާރުގެ ބާރުން ނިކުމުގެ ނިންމުމުގައި ދަށުވާ ވީބާ ފަރާތަށް ގެއްލުމެއް ނުދީ ޖިނާއީ އަދާލަތު ނިޒާމު އެއްގޮތްވާގޮތުގެ މައްސަލަ ސިޔާސަތުކަރާ ފަރާތްތަކުގެ މަސްލަހަތަށް އަސާސީކަމަށް ސަރީޢަތްތަކުގެ ތަޢުލީމު އެފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤާ މަސްލަޙާ ހުރަހަކައި ބެލުމަށް ހުއްދަ ދަރުމަވަންތަކުމުގައި ބާރުކާށްފަޅައިފައެވެ. ދިނުމަށް ކުރިއަށްފައިވާ ދިފާޢުއަރުމީ ޤައުމުއްތަކުގައިވާ ކުށުގެ ސުލޫކާ ކުޑަކުރުމާ ދިއުމާގެ އެއްބަސްވުންތަކުގައި ކުރުގެ ސިޔާސަތުކުރާ ފަރާތުގެ ބައިވެރިވުމާއުކު ބަރުފަޅައިވަނީ ވިކްޓިމް އިމްޕެކްޓް ސްޓޭޓްމަންޓް އެކަށީގެންވާ ގޮތްއެގުގައި ބާރުންކަރުމަކީ، ބަޔަކު ހިފުމުގެ މަދުސަރުކާރު މަސްޢޫލިއްޔަތުން ނޫން ކަމަކާއި، އާރާ ބާރުކުރުގައި، އާޒާދު އަދަބާއި، ހަމަޖެހުމުގައި، ކުރުގެ ސިޔާސަތުކުރާ ފަރާތަށް ލިބޭ ގެއްލުމުގެ މިންވަރާ "އަރާ އެއްވަރަށް" ލިބޭ އަދަބުއްކަން ކަނަވަރުކުރުންކަމުގައިއެވެ. މިގޮއިތުރަން ކަށަވަރު ސަރުޙައްދެއްގެ ކޮމިޝަނުން ޙާލަތު ބާގިއިނއާ ގެށް ގިނަ ވަރުބަލައެ އަރުވާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ދިއުމާގެ އެއްބަސްވުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ކުރިން ކުރުގެ ހަޤީޤަތާއި ސިޔާސަތުވެ ފަރާތަށް ކުރާ އަސަރުގެ ބައިނުގެ ކުރައްސަ ވަކިވެފައި ހުއްދަ ކޮން ޙާލަތުގައި ހުއްދަ ވަރާ ދިފާޢުވެއެވެ. ވީމައެކު، މި ބަލާ ފޮނުވަނަކަށްވާން ހަރަކާތަށް ދިއުމާގެ އެއްބަސްވުމުގެ އެކުލަވާލާއިދު، އަރިހާ ލިބެން ފަރާތުގެ ބަސް ހުރި އެއްކަން ބަޔާންކުރަތްވަރެނިކަން ބާރުކަށް މި ބިލުގެ މާއްދާތަށް އިސްލާހުކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ.

4. މި ބިލު ފާސްކުރަނިވާ ގޮތަށް ހަރަކާތްތެރިވާ، ދިއުމާލާ އެއްބަސްވުން ހުއްދަކުރާ ބަދަލުތަކުގެ ފޮނުވާ ބަޔާނެއް ބާރުކުރާ ފަރާތެއް ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ އޮފީހާއި ހުރިބަސްތަ މިހާރު ހިމާޔަތްކުރުގެ އަމަލުތައް ކޮބާނަ ކުރާ ބާރުތަކުގައި އޮންނާނެ ހިމާޔަތް ދޫކުރެވޭ މިންވަރުގައި ދަރަޖަ ކަނޑައެޅުމާބަހާ އިސްތިޢުމާލާ، އެއްނޫންނަމަ އެ މިހާރު ހިމާޔަތް ދިނުމާމެދު ބަދަލުތަކުގެ އިސްތިޢުމާލު ބާރުކުރާ ގެއްލުމާ ދިޔައި ފޮނުވާތާ ހުއްދަވެސް ހަދަންވާނެކަމަށް ބާރުކުރާ ކަމަށްވެސް މި ގޮތާއިދާޔަކު ހުއްދަވެސް ވާކަ

މުއްދަތެއް ކަނޑައެޅިފައިނުވުމުން ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަންފެށުމާ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ފާއިތުވާއިރުވެސް ގަވާއިދުތަކެއް ހެދިފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން ޤާނޫނުގެ ހެދުނު މަޤްޞަދު ހާސިލުނުވާނެތީވެ މި ބިލުގައި އެ ގަވާއިދުތައް އެކުލަވާލުމަށް ވަކި މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅަން ހުށަހަޅަމެވެ.

ވަކިވަކި މާއްދާތަކަށް ހުށަހަޅާ އިސްލާޙުތައް

ނޯޓް: ރިވިއު ތަވާލުގައި ދަށުރޮނގު ދަމާފައި އޮތީ ކޮމިޝަނުގެ ހުށަހެޅުންތަކެވެ.

ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އަށް ... ވަނަ އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލަށް ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅާ އިސްލާޙުތައް			
	ބިލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތް	ކޮމިޝަނުގެ ހުށަހެޅުން	ހުށަހަޅާ ސަބަބު
1	75 ވަނަ މާއްދާ: ފުރުން މަނާކުރުން	(ހ) މި މާއްދާގެ ދަށުން މީހަކު ފުރުން މަނާކުރުމަށް ނެރޭ އަމުރެއްގެ މައުލޫމާތު، ވީއެންމެ އަވަހަކަށް އެ މީހަކަށް ދަންނަވާށެވެ. އަދި އެ އަމުރުގެ ކޮޕީއެއް އެންމެ ލަސްވެގެން 36 (ތިރީސް ހައެއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އެމީހަކަށް ދަންނަވާށެވެ.	- މި މާއްދާގައި ޕާސްޕޯޓް ހިފެހެއްޓުމަށްފަހު އެމީހަކަށް ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް އެންގުމަށްފަހު އެ އަމުރުގެ ކޮޕީއެއް 36 (ތިރީސް ހައެއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އެމީހަކަށް ދަންނަވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ކޮމިޝަނުން ހުށަހެޅިފައިވާ ބަދަލު މައްސަލަތަކުގައި ޕާސްޕޯޓް ހިފެހެއްޓުން ފަދަ ކަމެއް އެފަދަކަމެއްގެ ޕާސްޕޯޓް ހިފެހެއްޓުންކަން އެނގިފައިވުމަކީ ރައްޔިތުން ބޭނުން ފުރުން އެއަރޕޯޓަށް ދިޔުމުންކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 41 ވަނަ މާއްދާއިން ދަތުރު ފަތުރުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަކީ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ލިބިފައިވާ އަސާސީ ޙައްޤުކަމަށްވާއިރު، އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތްތަކުގައި މި ޙައްޤު ހިފެހެއްޓިދާނެ އެ އަމުރެއް ނެރެ ތަޙުޤީޤުގައި ޕާސްޕޯޓް ހިފެހެއްޓި ފަރާތަށް އެ މައުލޫމާތު ދަންނަވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށް މި މާއްދާ އިސްލާޙުކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ.
2	75 ވަނަ މާއްދާ: ފުރުން މަނާކުރުން	(ވ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ނެރޭ އަމުރުގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތު ހަމަނުވަނީސް މި	- މިހާރު ދެކޭގޮތުން ނެރޭ އަމުރުގެ މުއްދަތު ހަމަނުވަނީސް އެ އަމުރެއް ނެރުމުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުވެއްޖެނަމަ އެ އަމުރެއް ބާތިލުކުރެވޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާތީވެ އެ އަމުރެއް ބާތިލުކުރުމަށް ހުށަހަޅަމުންދާ ވަކި މުއްދަތެއް

HUMAN RIGHTS COMMISSION MALDIVES

	މާއްދާގެ ދަށުން މިހާރު ފުރުން މަނާކުރުމުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުވެއްޖެނަމަ، އެ އަމުރު ބާޠިލުކުރަންވާނެއެވެ.	ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭތީއެވެ. ރާއްޖެއިން ފުރައިގެން ދިއުމާއި، ރާއްޖެއަށް އެނބުރި އައުމާއި، ރާއްޖޭގައި ހުރުމާއި ރާއްޖޭގެ އެކިތަންތަނަށް ދަތުރުފަތުރުކުރުން އެމީހުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 41 ވަނަ މާއްދާއިން ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށްމެ ލިބިގެންވާ ޙައްޤެއްކަމުގައިވާތީ، ވަކި ސަބަބަކަށްޓަކައި މި ހައްޤު ހިފެހެއްޓުނަމަވެސް އެ މަޤްޞަދެއް ހާސިލުވުމުން ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް އެ ހައްޤު ވާސިލުވުމުގެ މަގު ތަނަވަސްކުރުމަށް އެ އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް ޕްރޮސީޖަރެއް ހުށަހަޅަންވާނެކަމަށް ބައްޔަންކޮށް މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ.
3	104 ވަނަ މާއްދާ: އިޢުތިރާފުގެ އެއްބަސްވުން (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހިނދަކު، ޤާނޫނީ ވަކީލަކު އައްޔަންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ކުރުގެ މުއްދަތުގައިވާ މީހާ ދޫކުރުމަށްފަހު، ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަމާ ނުލައި އިޢުތިރާފުގެ އެއްބަސްވުން ހެދުމަކީ މި މާއްދާ ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.	- މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ކުރު މުއްދަތުގެ އެއްބަސްވުން އެކުލަވާލާއިރު، ތިރިމަތީ ކުރުމާ ފަރާތަށް ވަކީލަކު އައްޔަންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށްފަހު ވަކީލަކު އައްޔަންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އެފަރާތަކަށް ދޫކުރައްވައިދިނުމަށް ޕްރޮސީޖަރުތަކުން އެފަރާތަކުން ވީގޮތް ރެކޯޑްކޮށް ކަން ގަވާއިދުތަކުގެ ނުވަތަ އިޢުތިރާފުގެ އެއްބަސްވުން އެކުލަވާލާފިނަމަ. އެހެންނަމަވެސް، އަދިވެސް އިންސާފަކީ ކޮންމެ ފަރާތަކަށްވެސް ކަށަވަރުކުރަންވާ އަސާސީ ޙައްޤެއްކަމުގައިވާތީ އަދި އަދިވެ އިންސާފު ޤާއިމުކުރަން މުޖުތަމަޢުއަށް އިންސާފުކުރުމުގައި އަދިވެ އިންސާފުގެ މައިގަނޑު އަސާސެއްކަމުގައިވުމުން، ޤާނޫނީ އަދިވެ ނުޖެހޭ ހިންގަންވާނީ ފަރުވާތެރިކަމާއެކު އެންމެހާ ބައެއްގެ ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޒަރޫރީކަމެވެ. ވީމާއެކު، މިފަދަ އެއްބަސްވުން އެކުލަވާލަންވާނީ ޤާނޫނީ ވަކީލު ނުވަތަ އެފަރާތުގެ މަންދޫބަކު ނުވަތަ ބެލެނިވެރިޔާ ނުވަތަ އެފަރާތް ހާޟިރުގައި ކަމުގެ ހުރިހާ ފަރާތެއްގެ އަރިހުގައިކަމަށް ބަޔާންކޮށް މި

މާއްދާ އިސްލާހުކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ. ހަމައެހެންމެ އިޢުތިރާޒުގެ އެއްބަސްވުން އުވާލާފާއިރު މާލީ ތަނަވަސްކަން ނެތިގެން ޤާނޫނީ ވަކީލަކު ހައްދަންނުކުރެވޭ ފަރާތްތަކަށް ދައުލަތުން ޤާނޫނީ ވަކީލަކު ހައްދަންކޮށްދިނުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ. ކުރިއަރާފައިވާ ދިމިޤްރާޠީ ޤައުމުތަކުގައިވާ ފުރާންސް، އިޓަލީ، ބެލްޖިއަމް އަދި ބަލްގޭރިއާ ފަދަ ޤައުމުތަކުގައި އިޢުތިރާޒުގެ އެއްބަސްވުން އުވާލާލުމުގެ މަޝްވަރާ މަދުރަސާއިން ފުރިގެން ޝަރީޢަތުގެ މަދުރަސާތަކުގައިވެސް ދިރާސީ ވަކީލުންގެ ބައިވެރިވުން ހިމެނުމަށް ލާޒިމްކޮށް ހަދައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.		